

Сорочинський Ярмарок

„ГОГОЛЬ

... Апарат замовк... Неначе перед смертю на екран викинув він кілька білих зайчиків, замигтів рожево-білими плямами й замовк... Але це була радісна смерть, бо роботу було виконано, півка фільму лежала осторонь, знову готова до демонстрування, а людина в шкіряній курточці підійшла до рубильника й звичним рухом шарпнула за нього. Тоді в залі з'явилося світло і всі почали розходитись.

Не знаю, хто з цих людей про що думав і чи думали вони взагалі. Мене-ж кортіла весь час одна думка: що сказав-би Микола Васильович Гоголь, — той самий Гоголь, що за анекдотичним повідомленням однієї німецької газети склав з ВУФКУ договір на постановку своїх творів, — коли-б побачив „Сорочинський Ярмарок“... Мені здається, що він був-би задоволений з фільму, який все таки більш-менш тягнеться за одним з його оповідань з циклу „Вечори на хуторі коло Диканьки“.

Кажу „більш-менш“ тому, що фільм кращий за оповідання саме в тих місцях, де він не за Гоголем. Про ці місця згадаю нижче, а поки що — кілька слів про Гоголя і сценариста, що використав його твір.

Ще задовго до того моменту, коли я побачив цей фільм, прочитавши повідомлення про його постановку, я чомусь побоявся, що од Гоголя залишаться „ріжки та ніжки“, як це взагалі буває з творами наших письменників і письменників взагалі. Справа-ж бо тут не в фабульності, не в колоритності, а як раз, на жаль, в тому, — хто має писати сценарій, як він його напише і як режисер поставить фільм. Вийшло-ж на цей раз зовсім несподівано:

1) „Сорочинський Ярмарок“ — є все таки „Сорочинським Ярмарком“.

2) Фільм не гірший за оповідання.

3) Очевидячки сценарист не наважався скомпроментувати ім'я автора оповідання.

Це останнє твердження важне хоча-б тому, що публіка, одвідавши картину, поставлену за таким-то і таким-то „відомим“ письменником, в разі, коли твір цього письменника буде надто перекручений на екрані, — вдруже навряд чи захоче піти до кіно.

Пишучи ці рядки, мені страшенно хочеться перечитати сценарій „Сорочинського Ярмарку“ для того, щоб поставитись критично до роботи режисера, бо я певен, що фільм поставлений далеко не за сценарієм, а являється ще й співтвором (на жаль про це ніде не пишуть) режисера, що, перегравивши весь сценарійний матеріал, уже з своїм хистом, з своїм відчуженням, з своїми поглядами підходить до постановки. В даному разі мова тут іде про молодого режисера ВУФКУ

ГРИЧЕРА.

Хто він? Який він? Де він був раніше?

Докладних відомостей про нього не маю. Не маю так само й його „curriculum vitae“. Але, зустрівшись із ним може й випадково у ВУФКУ, мені врізалось у пам'ять його спокійне обличчя. В ту хвилину я подумав: „От людина, що її „curriculum vitae“ писало (в однину од буржуазних зор, що мають по п'яти або й більше життєписів, в міру зростання слави й гонорару змінюючи їх) саме життя. Справа, розуміється, не в цьому, а в постановці. Але разом з тим і це багато значить, бо на кожній постановці фільмів ясно, що мусить відбитись інтелектуальна і емоційна здібність режисера.

Отже, аналізуючи постановку „Сорочинського Ярмарку“, хо-

Въжшии Арма

НА ЕКРАНИ“

четься спинитись на режисері та на його праці, хочеться докладно висвітлити й висловитись про все, все, не обминаючи найменших деталей, не обминаючи дрібниць. Але що може дати півторагодинний перегляд фільму? Хіба-ж услідиш за всіма деталями, коли перед очима миготять проміння на екрані, а вухо ловить монотонну трісканину апарату та шелест метрів, метрів і метрів гнучкої, як гадюка, плівки?.. Для цього треба було-б через кожних 10—15 метрів спинити апарат на „мертвій точці“, написати цілий блок-ног зауважень, і вже після того братись до статті. Та хіба спиниш мотор, хіба-ж спиниш плівку?

Після того, коли апарат завмер, після того, коли глядачі розійшлись, я весь час збирав ретельно шматки вражень од картини, перебігаючи в думках од одної сцени до другої, од найяскравіших кадрів — до середніх. І од підгадувавши ці шматки в одно ціле, хочеться сказати про Гричеру, про його постановку. Після перегляду „Сорочинського Ярмарку“ в мене лишилась думка, що Гричер в картині поділяється на дві частини: одного, монолітного Гричеру нема. Є Гричер „Сорочинського Ярмарку“ за Гоголем і є Гричер модернізованого пекла за „Енеїдою“ Котляревського. І той і другий Гричер, що до мистецької майстерності, живуть одним життям, по різному розуміючи ситуації. Коли Гричер „Сорочинського Ярмарку“ намагається дати в реальних тонах наше минуле, то в оповідання цигана про „червону свитку“ він вкладає таку тонку сатиру, подаючи її гротеском, на наш сучасний побут, що ніколи і ніяк не впізнаєш Гричеру другого, Гричеру — реаліста. Ця розбіжність в постановці свідчить за недовірливість режисера, за його шукання. І це дуже добре, що він шукає, бо знайде. Запорукою тому служить прекрасно зроблений фільм, особливо пекло в ньому, подане так яскраво, подане з такою сильною сатирою!

Справді бо, що може бути влучнішим, як не кадри «про останні досягнення техніки», що їх подано в пеклі. Хіба-ж не дотепно зроблено місце, коли і в пеклі спостерігаєш, як головний чорт за допомогою ад'юганта та машиністки з ундервудом видає „препроводілки“ грішникам?

Хіба-ж не засмієш, коли бачиш, як ад'югант чорта над чортами підписує папірці останнього виробу автоматичною американською ручкою? І мені тепер дуже добре стає зрозумілим, чому Гричер взяв за зразок пекла не класичні рядки Данте, не рядки Гоголя, вкладені в уста кума Солоп'євого, а жарговиті, сатиричні рядки „Енеїди“ Котляревського, перетицьованої ще раз і доповненої умілою рукою Гричеру. Вся сіль пекла потягає в тому, що Гричер зумів подати це пекло, відбивши в кадрах побут де-яких шарів нашого сучасного суспільства, зумів подати це в настільки не серйозних тонах, що навіть така не серйозна людина, як Гоголь, не зумів цього зробити, бо, мабуть, він ставився до пекла зовсім інакше й серйозніше. І коли-б Гричер спинився на Данте, то фільм програв-би на всі 100%, гірше — він був-би нікудишнім.

Кілька слів хочеться сказати і про самий зміст фільму, в тасне про ті місця, де нема Гоголя. Таких місць, правда, мало, але вони добре подані. Найкраще з них це — місце, де циган наводить „паніку“ на селян. Друге яскраве місце — це кадр з рухливою бочкою. Дуже добре передано переляк Черевика, коли було постукано до його дверей. Зате зовсім недоречно місце з шатром циганським і сцена, в якій другим планом подано, як старий циган б'є воші. Це — не побут і не „художньо-виправдана“ детал: смаку в ній аніякого.

АКТОРИ.

Кожен режисер, прислухаючись до постановки, підбирає собі склад акторів, що мають бути його помічниками в роботі. Підбір таких акторів надто відповідальна робота, бо од неї залежить доля картини і ніякий монтаж та перемонтаж не врятує картини, коли в ній пагані актори. Огже не хочеться обминати і це питання, яке в даному разі ускладняється ще й тим, що ніби-то головні дієві особи грають у „Сорочинському Ярмарку“ тільки епізодичну роллю. Справа йде про Голотупенку та Параску, які протягом всієї картини фігурують, коли не помиляюсь, три чи чотири рази. За таких умов про них, як артистів, сказати нічого не можна.

Висновок: треба вітати ВУФКУ з новим режисером і новим фільмом — комедією, що її не

